

СПОСОБИ ПОДОЛАННЯ КОРУПЦІЇ: В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Гура Вадим Вікторович

*аспірант кафедри соціально-поведінкових,
гуманітарних наук та економічної безпеки*

Львівського державного університету внутрішніх справ

Корупція – явище, що важко подолати через ряд політичних, економічних, соціальних та інших чинників. Важливими принципами запобігання та протидії корупції є: принципи законності, верховенства права, системності, об'єктивності, практичності, радикальності, наукової обґрунтованості, взаємодії владних структур, комплексності.

Впровадження антикорупційних заходів залежить від географічних, економічних та демографічних внутрішніх факторів, як от: розмір країни, кількість її населення та розмір валового внутрішнього продукту на душу населення. Важливою передумовою ефективності антикорупційних заходів є рівень політичної готовності, який виявляється, коли уряди пропонують фінансування та персонал для незалежних антикорупційних агентств. Додатковими чинниками, що застосовуються, є зовнішній вплив різних інституцій. Норми законодавства Європейського Союзу (ЄС) частково були розроблені з урахуванням корупції, але результати протидії корупції неоднозначні. ЄС може чинити тиск на уряди щодо прийняття інституційних реформ, але вважається, що його внесок має скромні результати, особливо якщо інституційні зміни та результати діяльності на момент вступу вважалися незадовільними. Однак інші вважають позитивний вплив зовнішніх стимулів і визнають їх механізмом, який може сприяти покращенню засобів масової інформації та громадянського суспільства та висувати справи про корупцію в центр уваги [1].

Зважаючи на брак досвіду вітчизняних інституцій щодо організації антикорупційної діяльності доцільно вивчати досвід інших країн та активно запроваджувати його. Кожна країна розробляє механізми попередження та подолання корупції, які є дієвими саме з врахуванням особливостей соціально-економічного та політичного життя в їх країнах. Доцільно звернути увагу на такі країни як Данія, Фінляндія, Нова Зеландія, Швеція, Франція, Норвегія, які успішно долають корупційні прояви, а також цікавим для України буде досвід країн колишнього соціалістичного табору, які пройшли подібні етапи становлення (табл. 1).

Успіх антикорупційної боротьби у кожній країні обумовлено національними особливостями: економічними, історичними, культурними тощо. Вагомих результатів здобули ті країни, в яких корупція

стала неприйнятним явищем і на провладному, і на побутовому рівні, і розглядається як потенційна загроза національній безпеці країни.

Виходячи з вищевикладеного можна сформулювати основні напрями антикорупційної діяльності: застосування превентивних заходів слід вважати базовим; формування в суспільстві почуття несприйняття корупції внаслідок застосування антикорупційної пропаганди в засобах масової інформації та завдяки формальній і неформальній освіті; створення «переліку посад» підвищеного ризику щодо корупції, що найбільш втягнуті у корупцію, для яких слід запропонувати перейти на строкові контракти з «компенсаційним пакетом», що становить часткову виплату з бюджетних коштів, які чиновник втратить, відмовляючись від хабара [5, с. 54]; розробка та впровадження правил морально-етичної поведінки службовців; забезпечення доброчесної поведінки учасників імовірної корупційної угоди; формування механізму прозорості прийняття управлінських рішень з обмеженням безпосереднього контакту з держслужбовцями; створення в органах державної влади структурних підрозділів, метою діяльності яких стане розслідування внутрішніх корупційних злочинів; створення дієвого механізму захисту людей, які повідомлятимуть про корупційні дії [5, с. 54]; доступ громадськості до фінансової звітності політичних партій, громадських організацій тощо; незалежність судових органів та органів прокуратури, попередження корупції

Таблиця 1

Досвід зарубіжних країн щодо подолання корупції

Країна	Принципи боротьби з корупцією
1	2
Данія	Сформовано почуття «нетерпимості» до будь-яких проявів корупції як на владному рівні, так і на побутовому. Розроблено дієву систему покарання за корупційні взаємовідносини. Відкритість та прозорість переміщення усіх державних коштів. Робота усіх організації та установи ґрунтується на принципах відкритості та прозорості з публікацією звітних даних на сайтах. Високий рівень соціальних пільг для службовців. Чиновники зобов'язані продавати власні акції іноземних організацій.
Нова Зеландія	Усі організації та установи працюють на принципах відкритості та прозорості, публікуючи звітні дані на своїх сайтах. Незалежність засобів масової інформації. Створено відділ боротьби з корупційними проявами.
Фінляндія	Корупційні злочини вважаються кримінальним правопорушенням. Відсутність спеціальних антикорупційних органів. Правоохоронні та судові органи незалежні від політики, що забезпечується відкритістю та прозорістю звітних даних. Ратифіковано ряд міжнародних угод. Сформовано почуття «нетерпимості» до будь-яких проявів корупції як на владному рівні, так і на побутовому.

1	2
Швеція	Створено «Інститут протидії отриманню неправомірної вигоди». Організовано проведення семінарів для підприємців щодо попередження корупції.
Франція	Сформована система дієвих превентивних заходів. Розроблено систему боротьби з посадовими злочинами державних чиновників. Протидія незаконній діяльності політичних партій, в тому числі під час виборчої кампанії. Серед заходів покарання за корупційні дії перевага надається адміністративним заходам на противагу кримінальним.
Норвегія	Корупційні справи розслідує лише два органи: спеціалізована поліція та спеціалізована прокуратура. Сформовано почуття «нетерпимості» до будь-яких проявів корупції як на владному рівні, так і на побутовому.
Естонія	Метою діяльності кожного політика є викорінення корупції. Прихід до влади молодого покоління, яке не задіяне у радянських корумпованих схемах. Високий рівень зарплат держслужбовців.
Хорватія	Корупція прирівнюється до тяжких злочинів. Проблемні питання: неадекватність покарань за корупційні дії.
Румунія	Вдала система превентивних заходів. Сформовано дієву систему антикорупційних органів. Активна участь громадськості у боротьбі з корупцією.
Болгарія	Створюється система органів боротьби з корупцією. У кожній з гілок влади діє окремий антикорупційний орган. Створено координаційну раду, що узгоджує діяльність усіх органів антикорупційної системи. Створено Громадянську раду Національної ради із антикорупційної політики. Проблемні питання: недостатня узгодженість дій різних органів антикорупційної системи.
Словаччина	Доступність і прозорість інформації про власність високопосадовців та фінансової звітності політичних партій. Створено умови для прозорого фінансування діяльності політичних партій за рахунок державних ресурсів. Розроблено дієву систему законодавчих санкцій за порушення фінансового законодавства політичних партій. Високий рівень поінформованості суспільства про корупційні злочини.
Сінгапур	Широке застосування ефективних превентивних заходів корупційних проявів, що сприяє утвердженню переконання серед службовців: «втрати від корупційної угоди перевищують вигоду від неї».

Джерело: [2–4]

всередині цих органів; забезпечення доброчесності бізнесу, попередження конфліктів інтересів при створенні бізнесу колишніми держслужбовцями; запобігання відмиванню коштів – регулювання та моніторинг банків та небанківських фінансових установ, щоб запобігти відмиванню коштів у всіх формах [6]; створення такої системи превентивних заходів, яка формує переконання серед службовців, що втрати від корупційної угоди перевищують вигоду від них; уникнення дублювання виконуваних функцій різними органами антикорупційної

системи; запровадження постійного аудиту законодавчих актів та економічної політики; широке застосування соціологічних досліджень задля з'ясування думки громадськості щодо корупційних ризиків.

Підвищенню ефективності антикорупційної боротьби сприятиме створення єдиної інформаційної бази щодо виявлення та протидії корупційних злочинів. Необхідним також є прийняття єдиного антикорупційного законодавчого акту, який регламентуватиме діяльність усіх органів антикорупційної системи і узгоджуватиме їх функції між собою, забезпечуючи цілісність системи і усуваючи випадки дублювання.

Список використаних джерел:

1. Внутрішній звіт про антикорупційні заходи в Європі: сфери діяльності, досвід, інструменти. URL: https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/resources/docs/report-corruption_ukr.pdf.
2. Ярошенко А. С., Лактіонова В. В., Буряк А. С. Ефективність антикорупційної політики : позитивний досвід зарубіжних країн. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. Вип. 2(31). С. 143–146.
3. Гжибовська Т. С. Антикорупційна політика в країнах Східної Європи: досвід для України. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія : Історія. Політологія*. 2019. Вип. 25. С. 84–94.
4. Буряк К. Особливості антикорупційного законодавства в країнах Європейського Союзу. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. Вип. 2. С. 356–360.
5. Кравчук М., Петровська І. Основні напрямки антикорупційної діяльності в Україні та їх правове регулювання. *Актуальні проблеми правознавства*. 2021. № 2(26). С. 49–56.
6. Національне агентство з питань запобігання корупції. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/pro-nazk/>.